

УДК 330.142.211:622.012

А.І. Зазимко

Державний вищий навчальний заклад „Національний гірничий університет”, м. Дніпропетровськ, Україна,
e-mail: azazimko@gmail.com

ДЖЕРЕЛА ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ ВУГЛЕДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

А.І. Zazymko

State Higher Educational Institution “National Mining University”,
Dnipropetrovsk, Ukraine, e-mail: azazimko@gmail.com

SOURCES OF RENEWAL OF BASIC PRODUCTION ASSETS OF UKRAINIAN COAL MINING COMPANIES

Проаналізовано стан основних фондів підприємств вугільної промисловості та визначено необхідність їх оновлення. Надано визначення сутності процесу оновлення активної частини основних виробничих фондів вугледобувних підприємств. Проаналізовано інвестиції в основний капітал підприємств України за джерелами фінансування. Наведено класифікацію джерел оновлення та визначено найбільш прийнятні з них. Визнано лізинг найбільш перспективною формою залучення позикових ресурсів для оновлення виробничих фондів. Розглянуто розвиток лізингу в європейських країнах та його застосування українськими підприємствами.

Ключові слова: основні фонди, основні виробничі фонди, оновлення основних фондів, лізинг, інвестиції, джерела фінансування

Вступ. Вугільна промисловість – це єдина галузь, яка може забезпечити енергетичну незалежність України. На сьогодні власне видобуте вугілля складає понад 20% у загальній структурі споживання енергоносіїв (44 млн т.). У подальшому цей показник буде збільшуватись, оскільки спостерігаються тенденції росту ціни на природний газ та інші імпортовані державою енергоносії, а також, збільшення темпів розвитку металургійного комплексу та електроенергетики, які потребують як коксівного так і енергетичного вугілля, що, у свою чергу, збільшує попит на видобуток вугілля.

Україна одна з небагатьох країн світу, яка має розвідані запаси вугілля обсягом 57 млрд тонн і повністю може забезпечити власну щорічну потребу на рівні 110–120 млн тонн на довгі роки. Для цього в країні є відповідна виробнича база: сьогодні шахтний фонд вугільної галузі налічує 139 діючих державних вугледобувних підприємств і 22 шахти недержавної форми власності [1].

Проте шахтний фонд нашої країни знаходиться в надзвичайно занедбаному стані (виробничий фонд спрацьовано, у середньому, на 65%). Причиною цього є фізична та моральна зношеність основних фондів вугледобувних підприємств. Адже дві третини шахт було побудовано майже 30 років тому, 25% – більш як 50 років та 20% – працюють вже 70 років. Облад-

нання, що використовується, є застарілим і не відповідає світовому рівню. Майже чверть основного стаціонарного устаткування повністю вичерпало нормативний ресурс експлуатації. Серед діючого відбійного устаткування питома вага очисних механізованих комплексів, прохідницьких комбайнів, навантажувальних машин і стрічкових конвеєрів нового покоління становить лише кілька відсотків [2].

Постановка задачі. Отже, надзвичайно актуальним є вирішення проблеми оновлення основних виробничих фондів вугледобувних підприємств та пошук джерел фінансування цього процесу. В усьому світі на будь-якому підприємстві проблема оновлення основних фондів – є ключовою проблемою, вирішення якої надасть можливість підвищити рівень виробництва, збільшити обсяги видобутку та покращити економічні показники роботи підприємства. Адже, чим більш сучасним є виробництво, тим воно більш продуктивне та менш витратне, оскільки новітні технології є енергоефективними та менше потребують споживання енергоносіїв.

Результати дослідження. Багато навчальної літератури, статей та наукових робіт було присвячено дослідженню процесу оновлення основних фондів, але єдиного визначення цьому процесу не вдалось надати. Коженська І. визначає сутність оновлення основних фондів у заміні морально і фізично застарілих основних фондів, яка, переважно, є інтенсивним засобом відтво-

рення основних фондів. Науковці Галуза С.Г. та Радченко Ю.Н. [3] бачать процес оновлення основних фондів у прискоренні заміни застарілого обладнання новим, більш продуктивним з метою вдосконалення виробництва підприємства та відшкодування функціонуючих основних засобів. Лещенко В.І. характеризує процес оновлення основних фондів в умовах переходу до інтенсивного шляху розвитку як впровадження нової та новітньої техніки на заміну традиційної [4].

Основні фонди підприємства, у залежності від участі в процесі виробництва, поділяють на виробничі – ті що безпосередньо приймають участь у процесі виробництва продукції, та не виробничі – об'єкти праці, які мають непряме відношення до виробництва та виконують допоміжну функцію зі створення сприятливих умов виробництва. Оскільки дане дослідження спрямоване на підвищення ефективності функціонування вугледобувних підприємств і ставить за мету підвищення виробничого потенціалу таких підприємств, то основна увага буде приділятися саме основним виробничим фондам.

Крім того основні виробничі фонди поділяються, у залежності від ступеню безпосереднього впливу на предмети праці та виробничу потужність підприємства, на активні та пасивні. До активної частини фондів відносять машини, устаткування та обладнання, транспортні засоби та інструменти. До пасивної частини – усі інші групи основних фондів.

Таким чином, найбільше значення для підвищення економічної ефективності функціонування, обсягів видобутку та виробничого потенціалу шахт має саме оновлення активної частини основних виробничих фондів.

Отже, проаналізувавши наведене вище та беручи до уваги особливості основних фондів гірничодобувних підприємств, можна надати визначення процесу оновлення активної частини основних виробничих фондів вугледобувних підприємств.

Оновлення активної частини основних виробничих фондів вугледобувних підприємств – це комплекс заходів, направлених на заміну морально і фізично застарілого устаткування та обладнання, транспортних

засобів та інструментів, які безпосередньо приймають участь у процесі виробництва продукції, новим, більш продуктивним з метою інтенсифікації виробництва та підвищення економічної ефективності функціонування підприємства та відшкодування функціонуючих основних засобів, а також впровадження нової та новітньої техніки на заміну традиційної.

Для впровадження проекту щодо оновлення та поповнення основних засобів виробництва слід визначити його ефективність. Але, перш ніж приступити до оцінки, необхідно обрати джерела та механізми реалізації даного проекту.

У табл. 1 наведено обсяг інвестицій в основний капітал України з 2002 по 2009 роки за джерелами фінансування. Аналізуючи представлені значення можна побачити, що, починаючи з 2002 року до 2008 року, спостерігалось стабільне збільшення обсягу інвестицій. Ланцюгові темпи зростання складали від 137% у 2003 році до 150% у 2007, а у 2009 році, через світову економічну кризу, спостерігається різке зниження темпів зростання до 65%. Темп зростання у 2009 році відносно базисного 2002 року складає 400%, що можна побачити на рис. 1.

Основна особливість капіталовкладень полягає у відносно великих початкових вкладеннях з послідовною окупністю протягом тривалого часу. У спеціальній літературі існує кілька класифікацій джерел фінансування. Науковці Хобта В.М., Вишнякова І.В., Кудряшов В.П., Терещенко О. Щелоков А. класифікують джерела фінансування за двома групами – зовнішні та внутрішні кошти. [5, 6, 7]. До групи зовнішніх джерел відносять: державні субсидії, кошти місцевих бюджетів, довготерміновий банківський кредит, цільовий державний кредит, портфельні та прямі інвестиції, заощадження населення та лізинг. Що ж стосується внутрішніх джерел, то тут можна виділити такі напрями надходження коштів, як нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування, сальдо позареалізаційних доходів, виторг від списання активів, іммобілізація надлишкових поточних активів, та статутний капітал.

Таблиця 1

Інвестиції в основний капітал підприємств України за джерелами фінансування

Роки	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Інвестиції за рахунок:	млн грн							
коштів державного бюджету	1863	3570	7945	5077	6846	10458	11576	6687
коштів місцевих бюджетів	1365	2095	3544	3915	5446	7324	9918	4161
власних коштів підприємств та організацій	24470	31306	46685	53424	72337	106520	132138	96019
кредитів банків та інших позик	1985	4196	5735	13740	19406	31182	40451	21581
коштів іноземних інвесторів	2068	2807	2695	4688	4583	6660	7591	6859
коштів населення на будівництво власних квартир	–	–	–	–	7019	9879	9495	4792
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	1573	1822	2577	3091	5110	8549	11589	5502
інших джерел фінансування	3854	5215	6533	9161	4507	7914	10323	6176
Усього	37178	51011	75714	93096	125254	188486	233081	151777

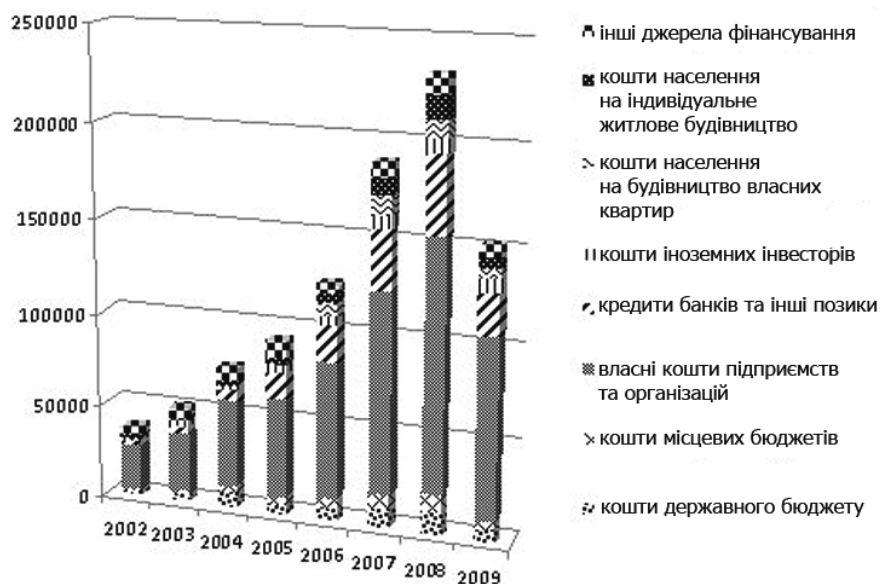

Рис. 1. Обсяг інвестицій в основний капітал України

Натомість Бланк І.А. виділяє три групи джерел фінансування процесу оновлення основних фондів: позичковий, залучений та власний капітал. [8] В якості **основи для подальших досліджень приймемо** класифікацію Бланка І.А., оскільки вона є більш точною, адже запозичений капітал має низку відмінностей від залученого незважаючи на те, що обидві групи являються зовнішніми джерелами фінансування та доволі наглядно демонструють джерела виникнення інвестиційних коштів.

Відповідно до Закону України „Про інвестиційну діяльність“, до власних коштів відносяться: прибуток, амортизаційні, відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо. [9]

Аналізуючи власні джерела фінансування інвестицій, можна визначити нерозподілений прибуток як головний резерв для оновлення основних фондів. Частина цього прибутку, що спрямовується на виробничий розвиток, може бути використана на будь-які інвестиційні цілі.

Другим за значенням джерелом власних коштів є амортизаційні відрахування. Їх розмір залежить від використання методу прямолінійної або прискореної амортизації та загального обсягу використовуваних основних фондів.

Одним із джерел власних інвестицій в оновлення вугледобувного виробництва можуть бути кошти, одержані від оптимізації структури споживання енергоносіїв. Значна кількість коштів для технічного оновлення виробництва вугледобувних підприємств може бути одержана від впровадження енергозберігаючої техніки і технологій.

На сьогодні в Україні власні кошти підприємства є основним джерелом оновлення основних фондів підприємств і складають 63% від загального обсягу інвестицій в основний капітал у 2009 році (рис. 2). Але серед 160 вугледобувних підприємств України, за переліком вугледобувних шахт, що мають перспективу розвитку та найбільш привабливі для приватизації Міністерства палива та енергетики України, лише 33 шахти мають найвищий рейтинг та можуть мати нерозподілений прибуток для інвестування його в оновлення основних фондів.

До позикових джерел фінансування відносяться облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити. Найбільша частина коштів, які поступають із позикових джерел фінансування, належить довгостроковим кредитам банків. У 2009 році цей показник склав 14% від загальної кількості інвестицій в основні фонди підприємств України. Але сучасне кризове становище банківської системи країни не дозволяє використовувати цей ресурс на достатньому рівні. Крім того, оскільки шахти, в основній своїй більшості, є збитковими, додатковими підприємствами, вірогідність отримання ними кредиту в комерційному банку дуже низька й можлива лише за певних додаткових умов.

Серед залучених джерел фінансування процесу оновлення основних фондів можна побачити кошти державного та місцевих бюджетів, кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб. Але частка державного фінансування дуже мала і складає 4% і 3% відповідно. Тому розраховувати на ці джерела вугледобувним підприємствам України не варто. Перспективним напрямком у групі залучених джерел фінансування є можливість залучення акціонерного капіталу. Це джерело може бути використане компаніями та їх самостійними структурами (дочірніми фірмами), що створюються у формі акціонерних товариств.

Рис. 2. Структура джерел оновлення основних фондів підприємств України у 2009 році

Для підприємств інших організаційно-правових форм залучення додаткового капіталу можливе шляхом розширення статутного фонду за рахунок додаткових внесків вітчизняних та зарубіжних інвесторів.

Міністерство палива та енергетики України в рамках Програми економічних реформ України на 2010–2014 рр., з метою ефективної реалізації державно-приватного партнерства щодо модернізації та технічного переоснащення державних вугледобувних підприємств, здійснило попередній поділ шахт за рівнем їх виробничо-економічного потенціалу, з урахуванням обсягу видобутку, потужності, собівартості, наявності запасів вугілля та визначило перелік інвестиційно привабливих шахт, що мають та можуть мати перспективу розвитку за умови реалізації інвестиційних проєктів та найбільш привабливі для приватизації. Але шахти вибухонебезпечні і для мінімізації ризиків аварій також потрібно вкладати ресурси. Крім того, на приватизацію може піти не один рік. Усі чинники визивають низький попит серед інвесторів на купівлю вугледобувних підприємств нашої країни.

Однією з альтернативних форм залучення позикових ресурсів є лізинг.

Він створює сприятливі умови для отримання необхідного устаткування без значних єдиноразових витрат, а також дозволяє уникнути витрат, пов'язаних з моральним старінням техніки.

Закон України „Про Лізинг“ визначав лізинг як підприємницьку діяльність, спрямовану на інвестування власних або залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на певний термін лізингоотримувачу майна, яке є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням із лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів. [10] Це визначення відображало господарсько-правову природу лізингу. На теперішній час у чинних законодавчих актах України визначення лізи-

нгу немає, оскільки 11.12.2003 р. було прийнято Закон „Про фінансовий лізинг“, де фінансовий лізинг визначається як вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу [10].

Лізинг набув стрімкого розвитку в країнах з ринковою економікою, але в Україні цей вид джерела оновлення основних фондів використовувався дуже мало, що пов'язано з його порівняною новизною, відсутністю досвіду та недосконалістю законодавчої бази.

Згідно з останніми даними, опублікованими Leasegore, обсяги європейського ринку лізингу в 2010 р. зросли на 4,9% – до 227 млрд євро, у порівнянні з 209 млрд євро в 2009 році. Очікується, що ця тенденція, яка спостерігалась протягом минулого року, збережеться й у 2011.

Протягом 2010 року лізинг обладнання зріс на 2,1%, лізинг автомобілів – на 5,9%, лізинг нерухомості – на 12,3%.

Показники різняться за регіонами та класами активів: лізинг обладнання продемонстрував стрімке зростання у Великобританії, а збільшення обсягів лізингу автомобілів були значними у Португалії, Іспанії та Скандинавських країнах.

Зростанню показників Центрально-східного регіону суттєво сприяли високі результати в Польщі, де лізинг займає третє місце за популярністю серед способів інвестицій. При цьому достатньо великий сегмент ринку Польщі займає лізинг автотранспорту та виробничого обладнання. В Італії спостерігається домінування лізингу верстатів та промислового обладнання, що складає 48% від загального обсягу.

За даними Українського об'єднання лізингодавців, вартість лізингових договорів на кінець 2008 р. становила 29 млрд грн. За підсумками 2009 р. вона зменшилася на 1,3 млрд грн (4,6%) до 27,2 млрд грн. А вже на початку 2010 р. почалося зростання ринку лізингу – за підсумками першого кварталу вартість діючих договорів фінансового лізингу склала 28,6 млрд грн.

Позитивної динаміки набула середня вартість діючої угоди за станом на кінець 1 кварталу 2010 р., яка збільшилася на 0,2 млн грн (15%) і становить приблизно 1,55 млн грн. Крім того спостерігається зростання на 5,69% питомої ваги договорів на строк від 5 до 10 років і зменшення на 5,57% питомої ваги договорів на строк від 2 до 5 років.

Серед договорів фінансового лізингу, як і раніше, переважають угоди в галузі транспорту (60,34%). При цьому в першому кварталі 2010 р. питома вага лізингу транспорту зросла на 8,34%, а питома вага будівництва, сільського господарства та сфери послуг зменшилася на 4,91%, 0,93% і 0,58% відповідно.

Оскільки лізингові компанії в якості джерела фінансування використовують банківське кредитування, основними гравцями на ринку лізингу є дочірні компанії великих іноземних банків (Таблиця 2).

Таблиця 2

Рейтинг лізингових компаній України за 2009 рік

№	Назва компанії	Портфель лізингових угод, млн грн	% від загальної суми
1.	ВТБ Лізинг Україна	5670,3	39,77
2.	Райффайзен Лізинг Аваль	1666,1	11,68
3.	УніКредит Лізинг	1634,6	11,46
4.	ИНГ Лізинг	1147,6	8,05
5.	Хьюпо Альпе Адрія Лізинг	882,7	6,19
6.	Євро Лізинг	457,6	3,21
7.	СГ Еквіпмент Лізинг Україна	362,7	2,54
8.	VAB Лізинг	359	2,52
9.	ALD Automotive	355,8	2,50
10.	Ласка Лізинг	352,2	2,47
11.	Имморент Україна	336	2,36
12.	Українська Лізингова Компанія	250,9	1,76
13.	Ілта Лізинг	238,1	1,67
14.	Кредит Європа Лізинг	157,8	1,11
15.	AVIS	131,5	0,92
16.	Порше Лізинг	128,9	0,90
17.	УКЮ Банк Лізинг	105	0,74
18.	Укравтолізинг	16,6	0,12
19.	ОТП Лізинг	6	0,04
	Усього:	14259,4	

Із таблиці 2 видно, що найбільший портфель лізингових угод має дочірня компанія російського банку, яка займає 39,77% загального обсягу лізингових угод. Завдяки підтримці материнських міжнародних банківських груп лізингодавці мають можливість отримувати більш дешеве фінансування. Тому і вартість лізингу в цих компаніях менш дорога, ніж у компаніях з українським капіталом.

Оновлення активної частини основних виробничих фондів надає низку переваг як шахтам, так і лізинговим компаніям, економіці країни в цілому:

1. Відбувається збільшення обсягів видобутку вугілля та налагодження обслуговування устаткування без великих одноразових власних фінансових витрат і без залучення позикових коштів, зокрема банківського кредиту.

2. Через розподіл витрат на придбання устаткування на весь термін дії лізингового договору вирішується проблема обмеженості ліквідних засобів шахт.

3. У балансі підприємства встановлюється і підтримується оптимальне співвідношення власного і позикового капіталу, оскільки не залучаються нові додаткові позикові кошти.

4. З'являється можливість застосовувати інноваційні технології видобутку та періодично оновлювати морально старіюче устаткування без значних фінансових витрат і капітальних вкладень.

5. Податкові пільги та інші інвестиційні переваги і стимули, що поширюються на лізингові операції, дозволяють домовлятися про орендні ставки, що за своїм рівнем іноді навіть нижче ставок поточного банківського відсотка.

6. Сприяє отриманню шахтою права пільгового придбання об'єкту лізингу після закінчення контрактного терміну лізингового договору.

7. Висока гнучкість і облік кон'юнктури за лізинговим контрактом дають можливість оперативно реагувати на поточні зміни ринкової кон'юнктури в певних галузях промислового виробництва.

8. Забезпечується адекватність ціноутворення, оскільки лізингова компанія об'єктивно зацікавлена закуповувати промислове обладнання у фірм-постачальників за оптимальними цінами.

9. Сукупні платіжні зобов'язання, що випливають із лізингових договорів, не включаються в показник сукупної зовнішньої заборгованості країни та не погіршують зовнішню платіжну позицію країни і її платіжний баланс.

10. Лізинг служить інструментом активізації і диверсифікації сфер регулярної діяльності.

11. Лізингове фінансування об'єктивно пов'язане з меншим ризиком, ніж надання банківських довгострокових позик (особливо без адекватного забезпечення або гарантії).

Висновки. Беручи до уваги позитивний досвід розвитку та використання такого джерела оновлення основних фондів як лізинг у країнах Європи, а також низку переваг перед іншими джерелами, дослідження дістали висновку про необхідність розвитку та підвищення обсягів застосування цього виду інвестицій. Лізинг є найперспективнішим фінансовим інструментом, здатним ефективно розвивати виробництво, активізувати інвестиційний процес в Україні. Він дає переваги не тільки лізингоотримувачам, а й усім учасникам угоди. Виробники обладнання, серед яких є і українські підприємства, дістають нові канали збуту своєї продукції, лізингова компанія заробляє свій прибуток за посередництво, держава отримує оновлені підприємства, здатні випускати конкурентоспроможну продукцію, а, отже, збільшуються податкові надходження до бюджету, зменшується соціальна напруженість за рахунок появи нових робочих місць.

Використання якісно нової форми фінансування процесу оновлення основних фондів підприємств вугільної промисловості шляхом укладання лізингових угод може підвищити рівень технічного оснащення

підприємств галузі, якість продукції та підвищити її конкурентоспроможність.

Отже, наступні дослідження потрібно спрямувати на вибір типу лізингу, який найбільше задовольняє потребам шахт в якості лізингоотримувачів та оптимізує отримання прибутку компаній лізингодавців при мінімальному рівні ризикованості лізингових угод, а також з урахуванням характеристик конкретного вугледобувного підприємства, геологічних умов, характеристик вугілля та типом обладнання, яке необхідно придбати.

Список літератури / References

1. *Вугільна промисловість України*: значення для енергобезпеки, поточний стан і перспективи розвитку // Паливно-енергетичний комплекс України 2008, Загальноукраїнський проект, Випуск другий, – К.: 2008 [Електронний ресурс] – Режим доступу до даних: <http://who-is-who.com.ua/bookmaket/pek2008/8/4.html>

Coal Industry of Ukraine: significance for energy security, current state and development prospects // Fuel and Energy Complex of Ukraine 2008, All-Ukrainian project, release second – К.: 2008 URL: <http://who-is-who.com.ua/bookmaket/pek2008/8/4.html>

2. *„Енергетична стратегія України на період до 2030 року із змінами і доповненнями, внесеними розпорядженням Міністерства палива та енергетики України від 26 березня 2008 року“* – Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006. – 145 р.

“Energy Strategy of Ukraine until 2030 as amended and supplemented by the order of the Ministry of Fuel and Energy of Ukraine of 26 March 2008” – Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 15, 2006. – 145 p.

3. *Галуза С.Г.* Реструктуризация управления и конкурентоспособность предприятий в переходной период / Галуза С.Г., Радченко Ю.Н. // Вісн. Харк. націонал. ун-ту. – 2002. – №534: Економічна серія. – С.85–99.

Haluza S.H. Restructuring of management and competitiveness of enterprises in the transition period / Haluza S.H., Radchenko Yu.N. // Visn. Khark. National University – 2002. – No.534 Economic Series. – P.85–99.

4. *Лещенко М.И.* Основы лизинга / Лещенко М.И. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 336с.

Leshchenko M.I. Fundamentals of leasing / Leshchenko M.I. – M.: Finance and Statistics, 2001. – 336 p.

5. *Вишнякова І.В.* Визначення можливих джерел довгострокового фінансування підприємств в Україні / Вишнякова І.В. // Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку. Зб. наукових праць; Випуск 2.– Павлоград:– 2002.– С. 38–42.

Vishnyakova I.V. Identification of possible sources of long-term financing of enterprises in Ukraine / Vishnyakova I.V. // Socio-economic problems of regional development. Collected papers; issue 2. – Pavlohrad:– 2002. P. 38–42.

6. *Терещенко О.* Финансирование предприятий в Украине: актуальные проблемы и пути их решения / Терещенко О. // Экономика Украины.– 2002.– №1.– С. 12–13.

Tereshchenko O. Financing in Ukraine: current problems and solutions / O. Tereshchenko // Economy of Ukraine. – 2002.– No.1.– P. 12–13

7. *Щелоков А.* Выбор источников финансирования капиталовложений / Щелоков А //Бизнес-информ.– 1999.–№13–14.–С.128–129.

Shchelokov A. The choice of financing capital / Shchelokov A. // Biznes-inform. – 1999. – No.13–14.– P. 128–129.

8. *Бланк А.И.* Основы финансового менеджмента / Бланк А.И.; В 2-х т.– Т.1.– К.: „Ника-Центр“ „Эльга“, 1999.– 591 с.

Blank A.I. Fundamentals of Financial Management / Blank A.I.; V 2-kh t.-T.1. – K.: “Nika-Tsentr” “Elga”, 1999.– 591 p.

9. *Закон України від 18 вересня 1991 р. „Про інвестиційну діяльність“* // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №29.

Law of Ukraine of September 18, 1991 “On investment activity” // Supreme Council of Ukraine. – 1991. – No.29.

10. *Закон України від 11 грудня 2003 р. “Про фінансовий лізинг”* // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №15. – ст. 231.

Law of Ukraine of 11 December 2003, “On Financial Leasing” // Supreme Council of Ukraine.– 2003. – No.15. – art. 231.

Проанализировано состояние основных фондов предприятий угольной промышленности и определена необходимость их обновления. Дано определение сущности процесса обновления активной части основных производственных фондов угледобывающих предприятий. Проанализированы инвестиции в основной капитал предприятий Украины по источникам финансирования. Приведена классификация источников обновления и определены наиболее приемлемые из них. Признано лизинг наиболее перспективной формой привлечения заемных ресурсов для обновления производственных фондов. Рассмотрено развитие лизинга в европейских странах и его применение украинскими предприятиями.

Ключевые слова: *основные фонды, основные производственные фонды, обновление основных фондов, лизинг, инвестиции, источники финансирования*

The article analyzes the basic foundations of the coal industry and identifies the need to update them. Nature of the updating process of the active part of the fixed assets of coal mines is defined. Investment in basic capital of Ukrainian enterprises on financing sources is analyzed. The sources of renewal are classified and the most acceptable of them are determined. Leasing is considered the most promising form of leverage resources for the update. Development of leasing in Europe and its application at Ukrainian enterprises are considered.

Keywords: *basic funds, basic production funds, renewal of fixed assets, leasing, investment, sources of funding*

*Рекомендовано до публікації докт. екон. наук
О.Г. Дейнекою. Дата надходження рукопису 18.04.11*